

La frase del dia

“Si no ens reconeixem capaços d’anar junts, hem d’explicar a la gent que no serem independents”

Carles Puigdemont, 130È PRESIDENT DE LA GENERALITAT I EURODIPUTAT DE JXCAT

L’entrevista

Eva Vázquez

Margarida Casacuberta aborda l’obra de Víctor Català com un ambiciós i complex mosaic que va ser meditat peça a peça de principi a fi a *Víctor Català, l’escriptora emmascarada* (L’Avenç). Especialista en Rusiñol, Casacuberta ha reafirmat a través de la lectura de l’escriptora empordanesa que l’artista modern es reconeix en “la identitat monstruosa”.

Com va néixer el seu interès per Víctor Català?

Em van encarregar el capítol d’una història de la literatura catalana que havia d’escriure Jordi Castellanos, i vaig haver de fer una immersió a fons en el personatge. Vaig optar per una recerca exhaustiva, que és una manera dolenta de treballar si només tens l’espai d’un capítol. El llibre és fruit d’aquest desbordament, i de la revelació d’un trencaclosques molt complex.

I escull per començar l’entrevista que li va fer Baltasar Porcel quan ella ja no sortia del llit.

Mira, a Porcel no li tenia gaire simpatia, però l’he redescobert per la perspicàcia amb què va saber veure Víctor Català. Allà ja hi és tot. Va adonar-se que ella li estava desplegant el personatge, no pas que fos una vella que repapiejava, com diria Ferrater. Al contrari, s’hi entreveu fins al final la determinació de bastir una obra total, que abraça la novel·la, el teatre, la pintura, la poesia, tot. Entre línies, hi veus al mateix temps la bèstia i la màscara. Totes dues, Víctor Català i Caterina Albert, eren dins el llit.

“Soc una pobra dona al llit”, va dir. Però ni vostè ni Porcel es creuen aquesta màscara d’humilitat, a diferència de Ferrater, que creia que amb ‘Solidud’ havia sonat la flauta per casualitat.

Ferrater em fa enfadar. I això que és qui més m’ha ensenyat a entendre la poesia de Riba. Només m’ho explico per misogínia. El que em sap més greu és que una elit, una colla d’exquisits, considerin Ferrater un déu i a través d’ell sancionin un cànon. Aquesta visió de la literatura catalana, que discrimina una ‘colla de pobres’ i sobretot de ‘pobres’, s’ha transmès d’una generació d’universitaris a una altra.

La creació de la Càtedra Víctor Català ha facilitat l’accés a la documentació de l’escriptora?

I tant! Ja hi havia molta feina feta gràcies a la recopilació del seu epistolari complet, editat per Irene Muñoz, i als treballs pioners de Francesca Bartrina, Núria Nardi i el mateix Castellanos. Els escriptors que tenen plena consciència del que

Mita Casacuberta

Professora de literatura catalana a la Universitat de Girona i directora de la Càtedra Víctor Català

“Víctor Català rebenta per dins la màscara de la Catalunya ideal”

“Si parlem d’expressionisme en lloc de tremendisme o truculència, canvia la perspectiva”, diu l’autora respecte als vells estereotips d’arrel noucentista

Josep M. Muñoz

són i del que fan, com Víctor Català o Josep Pla, ho guarden tot, i s’ha d’agrair que la família ho hagi respectat, perquè ajuda a veure el personatge en la seva complexitat. Llegint els seus papers, te n’adones com controlava la seva obra, com anava dirigint i modulant la seva màscara.

És pertinent una lectura de Víctor Català en clau feminista?

Ella no tenia cap necessitat, de ser feminista, un clixé que es posa i es treu massa fàcilment. Per l’Any Dolors Monserdà s’ha dit i redit que era feminista: però si no feia sinó reproduir els rols de l’àngel de la llar! Recordo que, en una visita a la Universitat de Girona, en Jordi Pujol ens va dir que ens hauríem de saber de memòria *La fabricanta*. Quina perspectiva de gènere és, aquesta? Sempre n’hi ha, de dones que escriuen, el que no suporten és algú com Víctor Català, que parla de la realitat des de la cara fosca, des del monstre.

Però la truculència va ser el que no li van perdonar els seus contemporanis.

Si parlem d’expressionisme en lloc de tremendisme o truculència, canvia la perspectiva. És el moment de corregir aquesta visió retorçada de la realitat. Els dibuixos que la mateixa Víctor Català va fer per il·lustrar els *Drames rurals* estan connectats plàsticament amb l’expressionisme alemany, amb l’obra per exemple de Käthe Kollwitz. Víctor Català té un projecte molt ambiciós, i el posa en funcionament partint de la idea que totes les relacions humanes estan construïdes sobre la violència, i per això fa patir.

La màscara de Caterina Albert és més potent que la de Víctor Català?

La gran incògnita, en efecte, és Caterina Albert. Però ben mirat, cada un de nosaltres, qui som? Tots construïm una màscara. Ara falta una bona biografia, entesa en el sentit anglosaxó, que permeti resseguir un segle de vida catalana.

A la seva gravetat, no li faltava pas humor.

La seva mirada està tenyida d’una tremenda ironia. Se’n riu dels noucentistes, amb tot el patiment, perquè ella pateix, com també pateix Rusiñol, i ells em fan patir a mi. Víctor Català, amb *Un film*, i Rusiñol, amb *La nina gorda*, que anticipen *Freaks*, es poden llegir com el contradiscurs noucentista; rebenten per dins la màscara de la Catalunya ideal, i amb les eines que el noucentisme deixava de banda: la novel·la, el fulletó, el cinema. Això és expressionisme. ■

Sísif

Jordi Soler

